DAGENS NYHETER.

En utskrift från Dagens Nyheter, 2022-08-15 18:50
Artikelns ursprungsadress: https://www.dn.se/ledare/kolumner/politisk-okultur/

LEDARE

Ledare: Politisk okultur

PUBLICERAD 2010-09-22

Kolumnen: Hans Bergström om uppträdande en valnatt.

UTVALD LÄSNING I DIN MEJLBOX

DN:s chefredaktör Peter Wolodarski väljer ut veckans mest läsvärda artiklar.

Skaffa nyhetsbrev

Kanske har jag blivit för mycket av amerikan, men bristen på elementär artighet och respekt i den svenska politiska kulturen stör mig. I USA är det självklart att den som har förlorat ett val tydligt erkänner förlusten samt med viss värme gratulerar segraren. Detta är mer än en ritual. Det är en markering av att väljarnas utslag accepteras och att demokratins spelregler fungerar. Valrörelsens tid följs nu av det legitima ansvarsbärandets.

I Sverige saknas den här kulturen. Lars Ohly höll på själva valnatten ett brandtal mot alliansen och manade till ”utomparlamentariska rörelser” sedan de rödgröna misslyckats med att få folkets stöd till parlamentet. Miljöpartiets språkrör hade inte det kommunistiska språkbruket men heller inga ord av generositet mot motståndaren. Maria Wetterstrand visade sig sakna den politiska mognad som krävs för att inse när valrörelsen är över och det är dags att sova ut i stället för att säga oövertänkta saker i stundens trötthet och stämning.

Mona Sahlin uttryckte större mogenhet i ton. Det gäller särskilt i jämförelse med hur Göran Persson hanterade sin valförlust 2006, då han inte med ett ord gratulerade Fredrik Reinfeldt till framgången utan i stället manade till hårdnande kamp mot den nya regeringen – ett beteende som vore otänkbart i USA. Men inte heller Sahlin kunde förmå sig att säga ”grattis” till Moderaterna och Miljöpartiet för deras framgångar. Det hade annars varit en bra inledning på en bättre politisk kultur i Sverige. Orden ”vi har ett val utan vinnare” var övertaktiska som kommentar till att alliansen just vunnit över de rödgröna med hela sex procentenheter, ett rekord i svensk valhistoria.

Även journalisterna i Sverige har anledning att reflektera över sitt uppträdande. Det är ”Du Fredrik” och ibland kommandoton när man ”avkräver besked”, ”svara nu”. Som professor Stig Hadenius (med stor erfarenhet från USA) har påpekat, tenderar svenska journalister att förväxla tölpighet i stil med tuffhet i sak. Frågorna visar påfallande ofta brist på gedigen kunskap, men genom att uppträda pockande tror man sig visa självständighet.

Anledningen till att statsministern bör tilltalas just ”Statsministern”, till exempel på presskonferenser, är inte att visa underdånighet inför Fredrik Reinfeldt. Det handlar om att markera respekt för det högsta demokratiska ämbetet samt genom sitt tilltal signalera att man i intervjuögonblicket har en professionell relation, där både frågare och svarande uppträder i sina roller. Uppdraget är vare sig intimt eller antagonistiskt på ett personligt plan. Det är professionellt och legitimt som en del av en demokratisk kultur. Detta uttrycker också, tydligare än bufflighet, den journalistiska distansen till makten.

Oppositionsledaren Mona Sahlin var däremot klok i sitt oförbehållsamma erkännande av det egna partiets historiska nedgång. ”Vi fick inte tillbaka förtroendet.” I detta raka konstaterande, utan att skylla på medierna, ligger fröet till en återkomst. Minns att Moderaternas valförlust 2002 gav grunden för den omprövning som lett till 30 procent nu. Minns också Karl Vennbergs formulering om vikten av ”hur vänstern hanterar sin besvikelse”.

Sanningen är att det inte har funnits någon konspiration i medierna mot de rödgröna. Inom journalistkåren råder stor rödgrön övervikt. Intervjuad i Expressens valstuga förklarade rentav Maria Wetterstrand om journalisterna: ”dom har vi redan.” Det har funnits ett rent nyhetsdrivet intresse för två historiska frågor i det här valet: Skulle Sverigedemokraterna komma in i riksdagen? Går Socialdemokraterna från att vara ett 40-procentsparti till att bli ett 30-procentsparti? Till detta kom att de rödgrönas allians var historiskt ny och att deras gemensamma program – som kom sent i valrörelsen – väckte intresse och frågor kring enighet/splittring.

Kent Asps siffror från valbevakningen (se DN Debatt den 17/9) vilseleder om effekten av journalistiken som helhet. Samtidigt som de rödgröna länge fick nyhetsinslag av negativ huvudinnebörd, har mediernas vinkling av verkligheten fortsatt att starkt gynna de rödgrönas verklighetsbild (Sverige är fyllt av ”drabbade” personer, ensamstående mammor har fått det sämre, en hjärtlös sjukförsäkring slår ut sjuka, ”de rika har blivit rikare”, etc).

Journalistiken har varit till fördel för de rödgrönas ”hemmaplan”, som nästan alltid i Sverige. Fördelning går före tillväxt, villkoren för ”de svaga” före villkoren för entreprenörskap och företagande, kortsiktig ”rättvisa” före långsiktigt välstånd. Även dessa verklighetsperspektiv i den dagliga journalistiken borde Asp och hans kolleger studera. De är utomordentligt viktiga.

Någon ”Mosa Mona”-kampanj har inte bedrivits från allianshåll. I de borgerliga partiledningarna finns en betydande respekt för Mona Sahlin som erfaren och klok politiker på hög nivå. I den mån det har förekommit något förtal av Mona Sahlin, så har det mest varit i interna kretsar. Ett mått av motvilja mot en kulturradikal kvinna i ledningen för socialdemokratin har varit påtaglig bland manligt konservativa LO-medlemmar. Vartill lagts en vag misstanke om att Sahlin nog i själ och hjärta tillhör de förkättrade ”förnyarna”.

Genom att själv på valnatten i realiteten förkasta de konspirationsteorier som skyller 2006 och 2010 års valnederlag på ”borgerliga medier” öppnar Sahlin för en orädd och absolut ärlig eftervalsanalys inom socialdemokratin. En större tjänst kan hon just nu inte göra sitt parti.

TEXT

Hans Bergström

© Detta material är skyddat enligt lagen om upphovsrätt